

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/82850,Gror-Franciszek-Jozef-Stefan.html>
2023-02-05, 04:37

Groër Franciszek Józef Stefan

GROËR Franciszek Józef Stefan (19 IV 1887, Bielsko – 16 II 1965, Warszawa), lekarz pediatra, alergolog, współtwórca polskiej ftyzjatrii dziecięcej. Syn Wincentego, wziętego adwokata, i aktorki Zofii Kurzejemskiej.

Naukę pobierał w gimnazjach w Warszawie, później w Petersburgu. Po zdanym egzaminie dojrzałości zdecydował się na studia w Konserwatorium Muzycznym w Warszawie, których jednak nie ukończył. Podjął bowiem decyzję o rozpoczęciu studiów na wydz. medycznym uniw. we Wrocławiu, gdzie uczył się w latach 1906–11. Wówczas też bliżej zainteresował się naukami podstawowymi i jako wolontariusz zaczął pracę w Zakładzie Chemii Fizjologicznej kierowanym przez Richarda F. Pfeiffera. Równocześnie, pod wpływem wykładów Clemensa von Pirqueta zdecydował specjalizować się w zakresie pediatrii. W 1912 obronił rozprawę doktorską i zdecydował się na odbycie studiów uzupełniających. W latach 1913–14 pełnił staż asystencki w Laboratorium Immunologicznym i Biochemicznym w Wiedniu. Jednocześnie w latach 1913–19 miał stałą asystenturę w Katedrze i Klinice Pediatrycznej Uniw. Wiedeńskiego, gdzie zdobywał wiedzę i doświadczenie pod okiem pracującego tam już wówczas Pirqueta. Tuż przed wybuchem I wojny światowej wykorzystał możliwość wyjazdu do Anglii, gdzie spotkał się z K. Funkiem, mogąc bezpośrednio zgłębiać wiedzę o witaminach i możliwościach zastosowania ich w terapii. W 1915 wstąpił w związek małżeński z Angielką, Cecylią Cumming.

W czasie wojny interesował się żywo możliwościami profilaktyki i terapii chorób zakaźnych u dzieci, dużo uwagi poświęcając problemowi błonicy. Zebrane doświadczenia zaowocowały rozprawą habilitacyjną *Zur Frage der Bedeutung aspezifisch ergotheropen des Serum bei der Heilserumtherapie der Diphtherie*, którą obronił w 1918. To

otworzyło mu drogę do profesury nadzwyczajnej (uzwycznajnionej w 1923) Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie, gdzie w latach 1919–39 był kierownikiem Kliniki Pediatricznej wydz. lekarskiego. Dał się poznać jako zdolny organizator znacznie ją unowocześniając, a także tworząc pierwszą na ziemiach polskich szkołę dla pielęgniarek pediatrycznych wraz z internatem, który się mieścił w lwowskim Domu Podrzutków im. Dzieciątka Jezus. Doprowadził też do powstania kliniki zdrowego dziecka oraz odrębnego oddziału wcześniaków. Był jednym z pionierów prewencji i wczesnego wykrywania gruźlicy u dzieci. W tym celu powołał pierwszą pediatryczną poradnię przeciwgruźliczą. Jak wysoko ceniono sobie wiedzę i umiejętności G. świadczy fakt, że poproszono go w 1924 o pomoc w zorganizowaniu uniwersyteckiej kliniki pediatrycznej w Belgradzie. Urlopowany, przebywał w stolicy Jugosławii ponad dwa lata. Do Lwowa powrócił w 1927. W roku akad. 1931/32 wyjechał do USA. Tam jako profesor wizytujący odbył cykl wykładów na University of Illinois w Chicago. Wybuch II wojny światowej zastał go we Lwowie. Jesienią 1939, po zajęciu miasta przez wojska sowieckie, G. został mianowany kierownikiem naukowym oddziału ochrony zdrowia matki i dziecka Okręgowego Wydziału Zdrowia. Równocześnie objął funkcję kierownika naukowego Inst. Matki i Dziecka, który działał jako filia takiegoż Instytutu w Kijowie. Latem 1941 Lwów znalazł się pod okupacją niemiecką. Podczas okupacji niemieckiej G. nadal pełnił funkcję kierownika kliniki pediatrycznej. Był dwukrotnie aresztowany i tylko dzięki wstawiennictwu jednego z funkcjonariuszy niemieckich, którego dziecko leczył, uniknął śmierci. W 1944, po powtórny wkroczeniu wojsk sowieckich do miasta, G. przystąpił do odbudowy lecznictwa pediatrycznego. W 1946 wobec faktu utraty Lwowa na rzecz ZSRR, zdecydował się na wyjazd do Krakowa. W 1948 objął stanowisko prorektora nowo powstałej Śląskiej Akademii Medycznej w Zabrze (Zabrze-Rokitnica). Mianowany profesorem chorób dziecięcych Zabrzeńskiej Akademii Medycznej oraz konsultantem w Sanatorium Przeciwgruźliczym w Rabsztynie, poświęcił się po raz kolejny pracy organizacyjnej. Jednocześnie był jednym z głównych organizatorów powszechnych szczepień przeciwgruźliczych dzieci w powojennej Polsce. Mimo rozlicznych obowiązków,

zdecydował się w 1948 przyjąć stanowisko kierownika oddziału dziecięcego Instytutu Gruźlicy w Warszawie oraz kierownika liczącego sobie 120 łóżek szpitalnych oddziału pediatrycznego tegoż Instytutu. Oddział ten znajdował się w sanatorium im. Marchlewskiego w Otwocku. W 1951 powierzono mu kierownictwo Instytutu Matki i Dziecka, które piastował do przejścia na emeryturę w 1961.

Wśród głównych zainteresowań badawczych G. należy wymienić alergologię dziecięcą, profilaktykę i leczenie chorób zakaźnych, a także problematykę nabytej i wrodzonej odporności. Już w 1914 podsumował swoje, pod wieloma względami pionierskie, badania nad przekazywaniem odporności na błonicę przez matkę za pośrednictwem łożyska nienarodzonemu dziecku. Cztery lata później przedstawił wyniki badań nad nieswoistymi mechanizmami obronnymi ustroju polegającymi na wpływie zjawisk odczynowych na wrażliwość uszkodzonej lub drażnionej skóry. G. stał bowiem na stanowisku, że skóra jest biologicznym regulatorem zarówno czynności fizjologicznych, jak i patologicznych ustroju. Stawiał zatem tezę, że reaguje ona na wszystkie bodźce, zarówno pochodzące ze środowiska zewnętrznego, jak i te mające źródło w wewnętrznej strukturze organizmu. Wprowadził wówczas oryginalne pojęcie higioogenezy jako przeciwstawne do patogenezy, a opisujące zespół mechanizmów prowadzących do procesu zdrowienia. W swych pracach wyraźnie rozgraniczał pojęcia wrażliwości i odczynowości ustroju, co w efekcie prowadziło do sformułowania prawa patergii wskazującego na ścisłą zależność reakcji organizmu od siły drażniącej bodźca. Do niego też należy wprowadzenie pojęć homodynamii odnoszącego się do równowagi pomiędzy wrażliwością a odczynowością oraz pleostezji, jeśli zaznaczała się przewaga czynnika wrażliwości i pleoergi, gdy przeważała odczynowość. Jako pierwszy na świecie dał pełny obraz kliniczny niedoboru witaminy B₂. W okresie międzywojennym jako pierwszy w Polsce stosował metody matematyczne w opisie materiału klinicznego.

Od 1924 był członkiem czynnym Tow. Naukowego we Lwowie, od 1931 członkiem korespondentem PAU, od 1933 TNW. W latach 1958-64 był prezesem Polskiego Tow.

Pediatrycznego. Był członkiem honorowym zagranicznych towarzystw pediatrycznych. Od 1946 członkiem Nadzwyczajnej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich. Był też przewodniczącym Tow. Przyjaciół Muzyki i Opery we Lwowie oraz w latach 1931–33 dyrektorem administracyjnym Opery Lwowskiej. Miał spore umiejętności, a także pasję fotografowania.

Śródka.

S. Hornung: *Prof. dr med. Franciszek Groër. (Wspomnienie pośmiertne)*, „Gruźlica” 1965, t. 26, nr 8, s. 629–631;
Franciszek Groer życie i działalność. Zbiór wspomnień pod red. H. Krukowskiej, Warszawa 1973; S. Kubicz: *Groër Franciszek (1887–1965)*, [w:] *Słownik biograficzny zasłużonych pediatrów polskich*, pod red. E. Wilkoszewskiego, Warszawa 1985, z. 1, s. 51–58; H. Bojczuk: *Franciszek Józef Stefan Groër (1887–1965)*, „Pamiętnik Towarzystwa Lekarskiego Warszawskiego” 2007, t. 143 nr 11, s. 157–162,
D. Chmielewska-Szewczyk: *Związki z alergologią wielkich pediatrów polskich XX wieku*, „Alergia” 2014, t. 19, nr 1, s. 55–58.

Ryszard Witold Gryglewski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)